

פרפראות פאר

בבדיקת DNA שעשה רבי סעדיה גאון מבואר הכתוב וגם דמו הנה נדרש עמוד ב

עמוד א' מפתח נושאים פרשת מקץ חנוכה תשע"ז

עמוד ז'

ביאור נוסף איך אמר טמאו כל אם נמצא פך השמן הטהור

אלקא דמאיר ענני הוא נס הנרות של חנוכה, דברי המהרש"א

עמוד ח'

רמז יש בגימטריא למה שרצו לבטל באמרם אין לכם חלק באלקי ישראל

זבח משפחה שעושים בחנוכה מבואר בספר החיים מאחי המהר"ל

ביאור מחלוקתם של ב"ש וב"ה בענין מוסיף והולך ופוחת והולך

עמוד ט'

תירוץ לקושיית הבית יוסף עפ"י דרכם של המהר"ל והשפת אמת ז"ע

עמוד י'

ביאור המילה נס ומשמעותו הנס המובדל מהטבע מקורו ופירושו

עמוד י"א

קושיית השפת אמת למה היה צריך להתחיל הנס בדרך הטבע

עמוד יב

שני כתובים בהלל סותרים זה את זה ותירוץ הגמרא נמצא מפורש בכתוב

ביאור נאה בכתוב מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה

עמוד ב'

בבדיקת DNA שעשה רבי סעדיה גאון מבואר הכתוב וגם דמו הנה נדרש

איך ראה פרעה שיוסף מפענח צפונות שלכן נתן לו את אסנת

עמוד ג'

מספר פוטיפרע עולה במספר דינה שכם הויה דברי הרד"ל

רמז בכתוב לדברי התוסי שרב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק

ביאור במה שאמר יוסף אביכם הזקן אשר אמרתם

עמוד ד'

עפ"י מעשה שהיה יש לבאר השינויים בכתוב פעם לשבור בר ופעם אוכל

בירור במילה "המליץ" מה פירושו

עמוד ה'

רמזים לחנוכה בפרשת מקץ מספר שלטי הגיבורים

רמז בפרשה בגימטריא שמצאנו לנס חנוכה שחל ברוב השנים בפרשת מקץ

עמוד ו'

ארבעה דיוקים בנוסח הנרות הללו וביאורם

במה חלקו מ"ד אסור ומותר להשתמש לאורה וביאור הדיוקים הנ"ל

אם מצאו פך אחד איך אמר טמאו כל

קושית המפרשים שיכלו להביא לו איזה נער מהשוק

המפרשים הקשו, כאשר דרש יוסף להביא את בנימין אליו, היו יכולים ליקח אחד מן השוק, ואומרים לו, זהו בנימין האח,

ותירץ האמרי אמת, מכיון ושמעון היה אסור בבית האסורים, היה יכול יוסף לברר עם שמעון האם הוא מכירו,

על ידי מעשה נורא זה מבואר הכתוב וגם דמו הנה נדרש כפתור ופרח

אפשר לפרש ולומר, מה שאמר ראובן "וגם דמו הנה נדרש", הוא תשובה לשאלה, למה היו צריכים להעציב את יעקב אבינו בהולכת בנימין אל יוסף, למה לא לקחו אחד מן השוק לאמר זהו בנימין האח, וע"ז אמר ראובן, כי זה אינו, משום שדמו נדרש, ואפשר לברר ע"י הדם, אם הם גוף אחד כנ"ל.

* * * * *

איך ראה פרעה שיוסף מפענח צפונות שלכן נתן לו את אסנת

כתיב (בראשית מ"א מ"ה), ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח, ויתן לו את אסנת, כתב רש"י צפנת פענח, מפרש הצפונות,

ממה שאמרה תורה "ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח, ו-יתן לו את אסנת" שיש בו ו' מוסיף על ענין ראשון, וגם מסמיכות הדברים שהסמיכה תורה, נראה, שיש קשר במה שראה פרעה שיוסף מפרש הצפונות, ולפיכך נתן לו את אסנת,

ביאור הקשר בין צפנת פענח לבין ויתן לו עפ"י פרד"א

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק ל"ח) שכאשר נולדה אסנת בשכם, ורצו בני יעקב להרגה, מה עשה יעקב, הביא ציץ של זהב, וכתב עליו שם הקדש, ותלה על צוארה, ושלחה והלכה לה, והכל צפוי לפני הקב"ה, וירד מיכאל המלאך והורידה למצרים לבית פוטיפר,

שהיתה אסנת ראויה ליוסף לאשה, והיתה אשתו של פוטיפר עקרה, וגדלה אותה כבת, וכשירד יוסף למצרים לקחה לו לאשה, שני ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע, עכ"ל פדר"א,

בבדיקת DNA שעשה רבי סעדיה גאון מבואר הכתוב וגם דמו הנה נדרש

מעשה נורא שעשה רבי סעדיה גאון בבדיקת ד.נ.א. לפני יותר מאלף שנים, נפטר ד' אלפים תש"י

המעשה מובא בספר חסידים (סימו רל"ב), וז"ל,

מעשה ברבי סעדיה בן יוסף החכם (הוא ר' סעדיה גאון), באחד שהלך למדינת הים עם עבדו, והולך עמו ממון גדול, והיתה אשתו צריכה לילד,

לימים מת האדון, והניח כל הממון, והלך העבד והחזיק בנכסיו, ויאמר העבד אני בנו, וכאשר גדל הבן שנולד, שמע שמת אביו, והלך לתבוע נכסיו שהחזיק בהם העבד,

והלך העבד, ובעושרו כי רב התחתן בגדולי הדור, והיה הבן ירא לפתוח פיו פן יהרגוהו,

ויתאכסן הנער בבית רבי סעדיה, והניח לפניו לאכול ולא אכל, עד ששם לפניו אלו הדברים, נתן לו עצה, שידבר אל המלך, וכן עשה, שלח המלך אחר רבי סעדיה לדון דין זה,

בדיקת DNA שנעשתה על ידי רבי סעדיה גאון

וצוה רבי סעדיה, לקוז דם הבן בספל אחד, ודם העבד בספל אחר, ולקח עצם של אבי הבן, והניח בספל העבד, ולא נבלע הדם ולא האדים העצם, ולקח העצם ושם אותו בספל הבן, ונבלע הדם וחאדים העצם, כי הוא גוף אחד, ולקח רבי סעדיה הממון, ונתן לבן, עכ"ל ספר חסידים,

בפירוש אזולאי מהחיד"א, על ספר חסידים כתב, בס' מעשיות קטן דפוס ישן הביא מעשה זה שהיה בימי שלמה המלך ע"ה, והרב מטה משה (מתלמידי המהרש"ל) סימן תשס"ד הביא מעשה זה בשם רבינו סעדיה גאון, ע"כ בפירוש אזולאי,

קושית המפרשים בענין זיהוי בנימין

כתיב (בראשית מ"ב כ'), "ואת אחיכם הקטן תביאו אלי ויאמנו דברכם" וגו' "ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו" וגו' "ויען ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל תחטאו בילד ולא שמעתם, וגם דמו הנה נדרש",

רמז בכתוב לדברי התוס' שרב יוסף השווה עצמו ליוסף הצדיק

איתא בגמרא (סנהדרין מ"ב ע"א), **כתיב** (משלי כ"ד ו'), "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה", אמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן, במי אתה מוצא מלחמתה של תורה במי שיש בידו חבילות של משנה, קרי רב יוסף אנפשיה, "ורב תבואות בכח שור", ע"כ,

כתבו התוספות (סנהדרין מ"ב ע"א בד"ה ורב תבואות), משום **דיוסף** איקרי בכור שור, כדכתיב (דברים ל"ג) בכור שורו הדר לו, ובעל שמועות הוא בעל **חטין** כדאמר (הוריות י"ד), הכל צריכין למרי חטיא, ואמרינן בשילהי הוריות (שם י"ד), **דרב יוסף סיני**, ע"כ לשון התוספות,

רמז יש בכתובים לדברי התוס'

כתיב (בראשית מ"א מ"ג), "וירכב אתו במרכבת המשנה אשר לו",

וכתיב (בראשית מ"א מ"ט), "ויצבר יוסף בר כחול הים הרבה מאד", **בר** זו **תבואה**,

וכך הוא הרמז בכתובים

"במרכבת המשנה אשר לו", אלו, חבילות של משנה,

"ויצבר יוסף בר וגוי הרבה מאד", הרמז שהיה בידו הרבה מאוד **בר**, שהוא **התבואה**, והוא היה בעל **חטיין**, וע"ז קרא אנפשיה "ורב תבואות בכח שור".

* * * * *

ביאור במה שאמר יוסף אביכם הזקן אשר אמרתם

כתיב (בראשית מ"ג כ"ז), "וישאל להם לשלום, ויאמר השלום, אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי", וכשנתוודע אל אחיו כתיב (בראשית מ"ה ג') "ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי, ולא הוסיף אשר אמרתם",

אפשר לבאר, כי לפני שנתוודע לאחיו, היתה כוונתו, **אשר אמרתם**, כלומר, אשר חשבתם שהוא רק אביכם, ואינו אבי שלי, כי חשבתם שאינני חי, ולכן חשבתם שהוא רק אביכם,

כתב הרד"ל (פרק ל"ח אות ט"ז) יוסף בקשה ליתנה לו, כיוון שהכירה ע"י הציץ, כשהיה בבית פוטיפר, ונתנה לו ע"פ פרעה כאשר שאל,

מבואר, שיוסף היה מפענח את מה שהיה צפון באותו ציץ של זהב, שאסנת היא בת ישראל כשרה, שהיא בתה של דינה, והיא הראויה לו לאשה, וכאשר ראה פרעה, כי יוסף מפענח הצפונות, קרא לו **צפנת פענח**, ויתן לו את **אסנת**,

ובכך מבואר כיצד ידע פרעה כי אסנת שייכת ליוסף, ומה הקשר בין מה שקרא לו **צפנת פענח**, אל ויתן לו את **אסנת**.

* * * * *

דינה שכם הויה עולה במספר פוטיפרע דברי הרד"ל

איתא בגמרא (עיין סוטה י"ג ע"ב), **כתיב** (בראשית ל"ט א'), "ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר", **וכתיב** (בראשית מ"א מ"ה) "ויתן לו את אסנת בת פוטי פרע", ודרשו חז"ל כי הוסיפו לו האות **עי"ן** בשמו, ופירשו המפרשים (עיין סוטה י"ג ע"ב, ובבן יהוידע), כי הוסיפו עי"ן לשמו, שיהיה נקרא **רע**, ע"ש שביקש להרע ליוסף, ע"כ,

דינה שכם הויה עולה בגימטריא פוטי פרע

בהא דאיתא בפרקי דרבי אליעזר שהבאנו לעיל, שכתב, מה עשה יעקב, הביא ציץ של זהב, וכתב עליו שם הקדש, ותלה על צוארה וכו',

כתב הרד"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק ל"ח הוספות הרד"ל אות ג'), יש לומר, שלכן כתיב "אסנת בת פוטי פרע" בעי"ן, שעולה בגי' 455, שמספר זה עולה מכוון כמנין, **דינ"ה שכ"ס הוי"ה**, שכולם עולה 455, שרומז לשם הוי' שהיה כתוב על הציץ שעליה, להעיד שמה' יצא הדבר,

עוד אפשר לפרש, שהוסיפו לו עי"ן בשמו

איתא בגמרא (ברכות כ" ע"א), אנא מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה עינא בישא, אפשר לפרש ולומר, הכונה לאותה העי"ן, שהוסיפו לפוטיפרע שיקרא רע משום שביקש להרע ליוסף, אותה העי"ן בישא, לא שלטא ביוסף, ולא יכל להרע לו.

* * * * *

בו בצפון והספינה תהפך בדרום ורואהו לצדו אחר סבור שנהפכה הספינה ומיישרה אחר הכוכב, והוא סבור ליישרה ומהפכה לדרך אחר, וכך הוא מתעה את הספנים, ע"כ,

מבואר הדבר, שאוכל מתקיים לזמן קצר, לפי שהוא מתקלקל לאחר זמן, אבל הצריך אוכל לזמן רב עליו לשאת תבואה או קמח, למען יעמדו ימים רבים, ולא אוכל בכדי שלא יתקלקל,

לפי"ז מבואר כפ"פ למה שינו לשונם מבר לאוכל

כשבאו אחי יוסף לשבור בר, כוונתם היתה שיקנו **תבואה לזמן רב** שיוכלו לשוב ולהביאו אל אביהם, אך כאשר באו אל יוסף וראו שדיבר אתם קשות, לא רצו שיידע כי הם צריכים תבואה לזמן רב, שלא יחשוד בהם בדבר מה, ולכן אמרו, עבדיך באו **לשבור אוכל** לזמן קצר, ולא אמרו לשבור בר, ויוסף כששלח לאביו, שלח לו **בר**, למען יעמדו ימים רבים עד בואם אל ארץ כנען, ובכך מובן, ההבדל בין **בר לאוכל**, וגם למה שינו לשונם **מבר לאוכל**.

* * * * *

בירור במילה "המליץ" מה פירושו

מצינו כי "מליץ" מבואר בשלושה אופנים
"מתורגמן" "שליח" "נמתקו"

כתיב (בראשית פרק מב כג) "והם לא ידעו כי שמע יוסף כי **המליץ** בינתם", כתב רש"י, כי כשהיו מדברים עמו היה **המליץ** ביניהם היודע לשון עברי ולשון מצרי והיה מליץ דבריהם ליוסף ודברי יוסף להם לכך היו סבורים שאין יוסף מכיר בלשון עברי, מבואר, כי פירוש "**המליץ**" הוא "**מתורגמן**"

כתיב (דברי הימים ב' פרק ל"ב ל"א) "וכן **במליצי** שרי בבל המשלחים עליו לדרש המופת אשר היה בארץ"

כתב רש"י (דברי הימים ב' פרק לב פסוק לא) וכן במליצי – "**שלוחי**" דוגמא (בראשית מ"ב) "**כי המליץ בינותם**" על שם שהשליח מליץ בין השולח למשתלח, עכ"ל רש"י,

כתיב (תהילים פרק קי"ט ק"ג) "מה **נמלצו** לחכי אמרתך מדבש לפי" כתב רש"י **נמלצו** – "נמתקו",

אבל לאחר שנתוודע לאחיו, וכבר ידעו שהוא גם אביו, לא אמר אשר אמרתם, כלומר אשר חשבתם שהוא רק אביכם. וזהו אביכם הזקן אשר אמרתם, פירוש, אשר חשבתם.

* * * * *

עפ"י מעשה שהיה יש לבאר השינויים בכתוב פעם לשבור בר ופעם אוכל

כתיב (בראשית מ"ב ג'), וירדו אחי יוסף עשרה **לשבור בר** ממצרים,

כתיב (בראשית מ"ב ז'), ויאמר אלהם מאין באתם, ויאמרו מארץ כנען **לשבור אוכל**,

כתיב, (בראשית מ"ב י') ויאמרו אליו לא אדני, ועבדיך באו **לשבור אוכל**,

כתיב, (בראשית מ"ב כ"ה) ויצו יוסף וימלאו את **כליהם בר**,

ד' פעמים שינה הכתבו דברו

יש לדייק, למה בתחילה אמר הכתוב כי באו לשבור **בר**, ולאחר מכן שינו לשונם ואמרו ליוסף כי באו לשבור **אוכל**, וכשיוסף שלחם מילא את **כליהם בר**,

ביאור הדבר על פי מעשה שהיה

איתא בגמרא (הוריות י' ע"א), ר' גמליאל ורבי יהושע הוו אזלי בספינתא, בהדי דר' גמליאל הוה **פיתא**, בהדי רבי יהושע הוה **פיתא וסולתא**, (לחם וקמח) שלים פיתיה דר' גמליאל, (נגמר הלחם לר' גמליאל) סמך אסולתיה דרבי יהושע, אמר ליה, מי הוה ידעת דהוה לן עכובא כולי האי דאיתית סולתא, כתב רש"י דלפיכך לקח גם פת וגם קמח, מפני שהפת מתעפש ואינו מתקיים לאורך זמן כמו קמח,

אמר ליה, (רבי יהושע לרבן גמליאל) כוכב אחד לשבעים שנה עולה ומתעה את הספנים, ואמרתני שמא יעלה ויתעה אותנו, כתב רש"י, ומתעה את הספנים - שכן דרך של ספנים לשעה הפורשין לים, רב החובל נותן עיניו בצפון והכוכב מתהלך לדרום, ורואה בכוכב אחד העומד לימינו או לשמאלו, וכל זמן שרואה אותו כוכב לצדו אחר, יודע שנהפכה הספינה ומיישרה לדרכה, וכוכב שעולה אחת לשבעים שנה פעמים נראה בצפון ופעמים נראה בדרום, וכשרב החובל נותן עיניו

וטבח טבח והכן, הח' מטבח והתיבה והכן,
הם אותיות חנוכה, וסמך לסעודות שעושין
בחנוכה,

ה, טב"ח טב"ח, בגימטריא מ"ד, כמו הנרות,
עד כאן דברי בעל שלטי הגיבורים,

* * * * *

רמז בגימטריא שמצאנו לחנוכה שחל ברוב השנים בפרשת מקץ

כתיב בפרשת מקץ (בראשית מ"ג כ"ג), "אלקיכם
ואלקי אביכם נתן לכם מטמון באמתחתיכם
כספכם בא אלי", בפסוק זה נרמז נס השמן של
חנוכה שחל בפרשת מקץ, וכך הוא הרמז,

מטמו"ן, בגימטריא 145,
בכ"ה בכסלו בגימטריא 145,

באמתחתיכם, בגימטריא 921

נס=110

חנוכה=89

בפך=102

שמן=390

מקץ=230

סך הכל 921, מדוייק ל "באמתחתיכם"

כספכ"ם, הוא נוטריקון של המילים סך מפך,
כלומר מפך שיש בו מדה קטנה של שמן,

על דרך הכתוב (מלכים ב', פרק ד' פסוק ב'), ותאמר
אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן, ופירש
רש"י, אסוך שמן, כדי סיכת שמן,

בא אלי, בגימטריא 44 נרות, שחובה להדליקם
בשמונת ימי החנוכה,

וזה הרמז בפסוק בפרשת מקץ, לנרות חנוכה,
אלקיכם ואלקי אביכם נתן לכם "מטמון
באמתחתיכם כספכם בא אלי".

* * * * *

כתב הרד"ק (תהילים פרק קיט פסוק קג) מה נמלצו
לחכי, מה מתקו מדבש. והמליצה היא תיקון
הדיבור,

בספר השרשים לרד"ק, שורש מליץ כתב,
מליץ, "מה נמלצו לחכי אמרתך" (תהילים קיט
ק"ג), פירוש, מה "נמתקו" ומה נמרצו, רוצה
לומר שהיה בחוזק המתיקות, ואפשר להיות
"מליצה" עפ"י הכתוב, (דברי הימים ב' פרק ל"ב
ל"א) "וכן במליצי שרי בבל", עכ"ל הרד"ק,

יש לבאר הדברים, כי כל דיבור שאינו מובן
לשומע, צריך שליח שיבארו מהאומר למקבל,
וגם הדבר שאינו ברור לשומע, אינו ערב לאוזנו
מכיוון ואינו מבין את הדבר, ולכן המתורגמן
שהוא השליח בין האומר לשומע, הוא ממתיק
את הדבר באוזני השומע, ובכך מובנים שלשת
הפירושים, שהמתרגם הוא השליח שמתרגם
וממתיק את הדברים למקבל,

* * * * *

רמזים לחנוכה בפרשת מקץ מספר שלטי הגיבורים

כתב בספר שלטי הגיבורים, פירוש על המרדכי,
(בסוף המרדכי על מסכת שבת, בקונטרס,
"הגהות שנמצאו במרדכי", בשלטי הגיבורים,
פרק במה מדליקין, דף כ"ג ע"א, סימן תנ"ו,
בש"ס וילנא החדש אות נ"ח), כך כתב,

ברוב השנים חנוכה חל בפרשת מקץ, וסימנך

א, מקץ שנתי"ם נוטריקון, ש'מאל נ"ר
ת'דליק י'מין מ'זוזה,

ב, סימן כל הנרות עם השמשים מ"ד, וסימנך
נחמ"ד למראה, פירוש,

נ"ח ר"ת נ"ר ח'נוכה

מ"ד, כל הנרות עם השמשים מ"ד,

למראה, לראותם בלבד,

ג, כתיב (זכריה ד' ב'), מנורת זהב כלה וגלה על
ראשה, וגל"ה בגימטריא מ"ד,

ד, כתב עוד שם, ואני יו"ט הכותב, קבלתי סימן
אחר בפרשת ויהי מקץ,

אך אם נאמר שהדלקת הנרות הוא בשביל להודות לשמו ית', אז אנחנו מדליקים אורה זו לכבודו ית', ואין לנו להשתמש באורו,

ביאור הנוסח הנרות הללו על שתי חלקיה

וע"י הסבר זה, אפשר לומר כי נוסח הנרות הללו בא לצאת ידי שתי המ"ד, גם לפי המ"ד שאומר שמותר להשתמש לאורה, וגם לפי המ"ד שאסור להשתמש לאורה,

וכך ניתן להסביר את נוסח ההודיה של הנרות הללו, החלק הראשון של תפילת ההודיה, הוא לפי המ"ד שמותר להשתמש לאורה, והנרות הם לזיכרון,

וכדי לעבור לחלק השני שהוא לפי המ"ד שאסור להשתמש לאורה, נאמרה קודם ההלכה הנרות הללו קדש הם. ואין לנו רשות להשתמש בהם, וממשיך בנוסח ההודיה לפי מ"ד זה, כפי שיבואר,

ובכך מבוארים כפ"פ ארבעת הדיוקים שדיקנו

א בחלק הראשון מדובר שהדלקת הנרות הם לזכרון, שנזכור את כל אשר עשה עמנו הקב"ה, ובזכרון יש גם את המלחמות, משא"כ בחלק האחרון שמדובר שההדלקה היא כדי להודות, ואז, אין צורך להודות על מלחמות,

ב. ההלכה נכתבה באמצע, כדי לומר כי עד כאן הנוסח הוא לפי המ"ד שמותר להשתמש לאורה, ומכאן ואילך הנוסח הוא לפי המ"ד שאסור להשתמש לאורה,

ג. אה"נ, המלחמות מוזכרות רק בחלק הראשון שלפי מה שביארנו ההדלקה הוא לזכרון, ובזכרון יש לזכור הכל,

ד. בחלק הראשון לא מוזכר להודות רק אנו מדליקים על, מכיוון ובחלק הראשון מדובר כי ההדלקה היא לזכרון ולא להודיה, כפי שביארנו.

* * * * *

אם מצאו פך אחד איך אמר טמאו כל

איתא בגמרא (שבת כ"א ע"ב), כשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו

ארבעה דיוקים בנוסח הנרות הללו וביאורם

הנרות הללו אנו מדליקין, על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות. שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. על ידי כהניך הקדושים. וכל מצות שמונת ימי חנכה. הנרות הללו קדש הם. ואין לנו רשות להשתמש בהם. אלא לראותם בלבד. כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על נסיך ועל נפלאותיך ועל ישועתך,

ארבעה דיוקים בנוסח הנרות הללו

א. הסיום אינו מעין ההתחלה, שבתחילה כתוב ארבעה דברים, ניסים, נפלאות, תשועות, מלחמות, ובסוף כתוב רק ניסים, נפלאות, תשועות, ואילו מלחמות לא נאמר בסיום,

ב. מפני מה נכתבה בתוך נוסח ההודיה של הנרות הללו, ההלכה של אין לנו רשות, וכאשר נכתבה ההלכה, מדוע נכתבה בין הנרות הללו אנו מדליקין וכו', לבין כדי להודות, לא בתחילה ולא בסוף,

ג. בוודאי שיש להודות על הנצחון, אך מדוע יש להודות על המלחמות,

ד. בתחילה כתוב, אנו מדליקים על הניסים וכו', ולא כתוב כדי להודות ולהלל, ובסוף כתוב כדי להודות ולהלל על נסיך וכו', וביאור הענין הוא כדלקמן,

במה חלקו מ"ד אסור ומותר להשתמש לאורה וביאור הדיוקים הנ"ל

סברת המחלוקת אם מותר או אסור להשתמש לאורה

המחלוקת אם מותר להשתמש לאורה, או אסור להשתמש לאורה, אפשר לומר כי היא בסברא, אם הנרות שמדליקין הם לזכרון, שנזכור תמיד את כל מה שעשה לנו הקב"ה, או שהנרות שאנו מדליקין הם כדי להודות ולהלל, לשמו ית',

לפי"ז יש לבאר ולומר, אם נאמר שהדלקת הנרות הם לזכרון לנו, כדי שאנחנו נזכור את מה שעשה לנו הקב"ה, אזי מכיוון והזיכרון בשבילנו, יש לומר שמותר להשתמש לאורה,

אלקא דמאיר ענני הוא נס הנרות של חנוכה, דברי המהרש"א

איתא בגמרא (עבודה זרה י"ח ע"א), בההיא עובדא דפדיון שבויים, שחשש שומר בית הסוהר לקבל שוחד שמא יתפסוהו למלכות, ואמר לו רבי מאיר, אם יתפסוך, תאמר **אלקא דמאיר ענני**,

קושיית המהרש"א

הקשה המהרש"א (עבודה זרה י"ח ע"א), וז"ל, ויש לדקדק היאך ייחד ר' מאיר, שמו של הקב"ה על עצמו בחייו, שהרי אמרו (רש"י בראשית ל"א מ"ב) אין הקב"ה מייחד שמו על הצדיקים בחייהם, שנאמר אלקי אברהם ופחד יצחק וגו',

שני תירוצים של המהרש"א

ויש לומר, דלא אמר אלקא דמאיר כו' רק לסימן בעלמא על שמו, ולא נתכוין כל עיקר על שמו, רק נתכוין אלקא דמאיר לארץ ולדרים עליה הוא יעננו,

או שאמר, אלקא דמאיר לנו במלכות יון הקודמת, **בנס הנרות של חנוכה**, כמו שייסד הפייט, (מובא בסידור אוצר התפילות סוף חלק ב' בפיוט מאורה לחנוכה ולפרשת בהעלותך) **ומי יאיר לך מאיר** כו' הוא יעננו להציל אותנו בנס מידיהם וק"ל, עכ"ל המהרש"א,

תירוץ הרמ"ע מפאנו

בספר עשרה מאמרות, מהרמ"ע מפאנו, מצאנו תירוץ על קושיית המהרש"א, (מאמר חקור דין - חלק א פרק כו, ובפירוש יד יהודה שם), כתב, הא דאמר רבי מאיר לההוא שומר, אימר אלקא דמאיר ענני ותינצל, היינו, השומר אשר לא ידע לכווין אל הכונה הראויה, יאמר סתם, **אלקא דמאיר**, פירוש, באותה כוונה שכיון רבי מאיר, וזהו **אלקא דמאיר**, ענני,

* * * * *

אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ע"כ,

וקשה, אם טמאו כל השמנים, איך זה שבכל זאת מצאו פך אחד של שמן, ואם מצאו פך אחד של שמן, איך אמר טמאו **כל השמנים**, יש לבאר כדלקמן,

כתיב (בראשית ל"ב כ"ד) ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר את אשר לו, ויותר יעקב לבדו,

איתא בגמרא (חולין צ"א ע"א) כתיב "ויותר יעקב לבדו", אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים, כתב רש"י, דכל כלים החשובים ומקנה, כבר העבירן את נחל יבק, כדכתיב לעיל מיניה ויעבר את כל אשר לו, והוא נשאר על פכין קטנים, שלא הספיק להעביר וחשכה לו,

ובפירוש המזרחי על רש"י ביאר בדברי רש"י, דפכים קטנים אינם נחשבים, מכיון והעביר הדברים החשובים, ואע"ג דכתיב ויעבר את אשר לו, כלומר שהעביר הכל, בכל זאת הפכים קטנים שנשארו אינם נחשבים, ע"כ,

ובכך אפשר לתרץ, הקושיא שהקשינו, דאע"פ שהעביר הכל, בכל זאת אין זה נחשב, שחזר על פכים קטנים,

וכך אפשר לומר לגבי חנוכה, דאע"פ שטימאו כל השמנים, זה שנשאר פך אחד של שמן אין זה סותר לומר שנאמר שטימאו כל השמנים,

* * * * *

ביאור נוסף איך אמר טמאו כל אם נמצא פך השמן הטהור

כתיב (מלכים ב' פרק ד' ב') "ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית ותאמר אין לשפחתך כל בבית, כי אם אסוך שמן, ופירש המצודות, **כל בבית - כלל לא**,

מבואר, דגם כאשר היה לה **אסוך שמן**, אמרה אין לשפחתך **כל בבית**,

כן הדבר בנס חנוכה, אף שטימאו כל השמנים, אין זה סותר למה שמצאו מעט שמן.

* * * * *

שאינם רק, דרך זבח משפחה, על הניסים שנעשו לאבותינו בזמן הזה,

ומה שנקראו סעודות רשות

לפי שכל מי שעושה סעודה שהוא מחויב בה, כגון סעודת הנשואין והמילה, אין מחזיקים לו עליה כל כך טובה, אחר שהוא דרך החיוב, אבל העושה סעודת מריעים, בזה ניכר נדיבתו, הואיל ועושה אותה אף על גב שאינו מחוייב בה,

בענין המשל שהבאתי לעיל מכהן שאינו מחזיק טובה לבעל הבית שנותן לו כמה כורין תרומה, ומחזיק טובה למי שנותן לו קומץ אחד של חולין, ומשום הכי קורא לסעודה זו סעודת הרשות.

טעם נוסף שנקרא סעודת הרשות, מספר החיים

בספר החיים (חלק פרנסה וכלכלה) כתב וז"ל, ולכך נהגו להרבות בסעודת מריעים בחנוכה, להודיע שאנו שמחים על שחזר הרשות להנתן בידינו לעבוד את השם יתברך, ועדיין יד ה'

טובה עלינו בכל יום ויום להחזיק ידינו בתורתו, כדפירשתני. ומשום הכי נקרא סעודת חנוכה סעודת רשות, על שבטל השמד וחזר הרשות להנתן בידינו. ויהיה אם כן סעודת חנוכה ענין נכון, בזמן שיש עמו יראת השם, שעל כל פנים לא נתקן עיקר חנוכה רק להודות ולהלל, עכ"ל.

* * * * *

ביאור מחלוקתם של ב"ש וב"ה בענין מוסיף והולך ופוחת והולך

איתא בגמרא (שבת כ"א ע"ב), תנו רבנן מצות חנוכה וכו', בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמנה, מכאן ואילך פוחת והולך, ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך, טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין, וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין, וברש"י, (בי"ש) ימים הנכנסין, העתידים לבא, (בי"ה) ימים היוצאין, שיצאו כבר,

בכמה מקומות מצינו שחלקו ב"ש וב"ה האם יש להסתכל על העבר או על העתיד

יש לבאר, דסברתם במחלוקת היא, אם יש להסתכל על העתיד להיות, או שיש להסתכל על מה שהיה כבר,

רמז יש בגימטריא למה שרצו לבטל באמרום אין לכם חלק באלקי ישראל

רצונם של היוונים היה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך

בידוע כי היוונים ביקשו להשכיח את לימוד התורה, ולבטל שבת חודש מילה, ואמרו כתבו לכם על קרן השור אין לכם חלק באלקי ישראל,

רמז בגימטריא באין לכם חלק באלקי ישראל

א-ל-ה-י ישראל בגימטריא 587

חלק בגימטריא 138

כאשר נפחית מ-587 סך 138, ע"ד אין לכם "חלק" ב"אלקי ישראל" ס"ה 449,

איתא בגמרא (חגיגה ט"ז ע"ב), מאי דכתיב, ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד,

מבואר, כי רצונם היה שלא לעבוד אלוקים ולבטל מהם את השונה פרקו 101,

וכך יהיה הרמז במה שרצו לבטל

להשכיחם תורתך, הם 101,

ש'בת, ש' של שבת = 300,

ח'ודש, ח' של חודש = 8,

מ'ילה, מ' של מילה = 40,

סך הכל 449,

ששונה לאלקי ישראל חסר חלק בכך מרומז כי אלקי ישראל בלי חלק הם הדברים שרצו לבטל מהם.

* * * * *

זבח משפחה שעושים בחנוכה מבואר בספר החיים מאחי המהר"ל

בספר החיים (חלק פרנסה וכלכלה) כתב וז"ל, וכל הסעודות שאנו נוהגים לעשות בחנוכה, נראה

הדרך ליראת שמים, לדעת שמאי ולדעת הלל

לולי דמיסתפינא, הייתי אומר שמקור הדבר אם יש להסתכל על העתיד או העבר, הוא הדרך כיצד ניתן להגיע ליראת שמים אמיתית,

מבואר הדבר, דיראה אמיתית היא היראה שירא מרוממותו וגדלותו יתברך, ונקרא יראת הרוממות, אך יראת העונש הוא אמצעי ודרך להגיע אל יראת הרוממות, כמבואר בס' הק', ובזה נחלקו שמאי והלל, **דשמאי סבר**, שיש להסתכל על העתיד להיות, שבידו של הקב"ה להעניש, וע"י כך מקבל את יראת העונש, ועל ידה יגיע אל יראת הרוממות,

הלל סבר, שע"י שיביט האדם על העבר, ויתפעל מגדלותו ורוממותו יתברך מכל מה שברא, יכול להגיע ליראת הרוממות גם ללא שיעבור דרך יראת העונש, ובזה נחלקו הלל ושמאי, ויה"ר שיקויים בנו ונזכה לאהבה וליראה את שמך,

* * * * *

תירוץ לקושיית הבית יוסף עפ"י דרכם של המהר"ל והשפת אמת זי"עקושיית הבית יוסף

מכיוון שביום הראשון היה שמן להדליק, א"כ היה זה דבר טבעי מה שדלק ביום הראשון, ואין בזה דבר ניסי במה שדלק הנר ביום הראשון, א"כ למה עושין זכר לנס שמונה ימים, היה די שיעשו זכר לנס רק שבעה ימים, שבהם היה נס, וליום הראשון לא, שהיה זה בדרך הטבע,

ביאור הענין ע"ד המהרש"א

איתא בגמרא (שבת קי"ח ע"ב) אמר מר הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, ע"כ,

כתב המהרש"א (שם בד"ה, הי"ז מחרף) וז"ל, **מבואר**, משום דהלל נתקן בימים מיוחדים על הנס, לפרסם כי הקב"ה הוא בעל היכולת לשנות טבע הבריאה ששינה בימים אלו,

ונמצא מי שאומרו בכל יום, לא יתפרסם שאומרו על הנס גם בימים הראוים לפרסם נסי הש"י, וה"ז כמחרף ומגדף שאין בידו חלילה לשנות טבע הבריאה, עכ"ל המהרש"א,

בכמה מקומות מצינו כי בסברא זו נחלקו בית שמאי ובית הלל, ונקטו כל אחד לשיטתו,

דבית שמאי סוברים דיש לראות את העתיד לבוא, ובית הלל סוברים שיש לראות את שהיה כבר,

בענין הכנה לשבת נחלקו שמאי והלל

איתא בגמרא (ביצה ט"ז ע"א) תניא אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת מצא בהמה נאה אומר זו לשבת מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה, וברש"י מאחד בשבת שלך, תן לבך לשבת הבאה, כלומר **הסתכל על העתיד**,

אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו, שכל מעשיו לשם שמים, שנאמר ברוך ה' יום יום, וברש"י יום יום - יעמס לנו את צרכינו ועזרתנו, והיה בוטח שתזדמן לו נאה לשבת, ע"כ,

פירוש, שכפי שזימן לו הקב"ה בעבר עד עתה כל צרכיו, כן היה בוטח שתזדמן לו נאה לשבת,

בכך מבואר, ששיטת שמאי היתה שהיה מסתכל בכל מקום ובכל דבר על העתיד להיות, אבל הלל מדה אחרת היתה לו, שהיה מביט אל העבר,

ביאור מעשה בנכרי אחד

איתא בגמרא (שבת ל"א ע"א), שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו, בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד, ע"כ,

ביאור הדבר הוא כך

דשמאי הסתכל על העתיד, מה הדרך ללמוד את כל התורה, ואמר תורה שעליה נאמר (איוב י"א ט'), ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, כיצד ניתן ללמדה על רגל אחת,

ולמה סיפרו חז"ל שדחפו באמת הבנין, ללמוד, כפי שבבנית בניין יש לבנות אבן על אבן, כך תורה אפשר ללמוד בהוספת אבן על אבן, ורק כך אתה עתיד ללמוד את כל התורה כולה,

והלל דעת אחרת היתה עמו, והסתכל על העבר ואמר לו, צא ולמד מעצמך, ממה שעבר עליך בין אדם לחבירו, דמה דעלך סני לחברך לא תעביד, ואידך פירושא הוא זיל גמור,

ביאור המהר"ל בלשון הגמרא ה"ז מחרף

כתב המהר"ל, (ספר גבורות השם - פרק ס"א), שלפי שהעולם מתנהג כמנהגו, **בדרך כלל בדרך הטבע**,

רק יש סדר מיוחד בזמנים מיוחדים שהעולם מתנהג בדרך הנסים, והגומר הלל בכל יום נראה שהוא אומר שבכל עת הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך נס, ואם כן למה הצדיקים בצרה והרשעים בטובה, ואינו מאבד העבודה זרה מן העולם, ואם כן ח"ו אין ביכלתו, וזהו חרוף וגדוף,

אבל האומר הלל בזמנה, אומר שהעולם נוהג כמנהגו, רק בזמנים מיוחדים ולדבר מיוחד, לא לכל דבר משנה הטבע, רק העולם כמנהגו נוהג, והקדוש ברוך הוא מחדש נסים בזמן מן הזמנים וזהו שבח לו,

דרכו של השפת אמת המאחד בין דרך הנסים והטבע

בשפת אמת (פרשת בהר תרל"ז), כתב, אך באמת צריכין בניי לידע כי **הנסים והטבעים הכל אחד**, ובאמת אין נס גדול ונפלא כמו הטבע, שהוא הגדול שבנפלאות המושגים לנו.

ואז כשזו האמונה מתברר לבניי אין עסק להיות ניזון ע"פ נס. **וכך כתב המהר"ל**, כי כמו שיש סדר להטבע, כן יש סדר להנסים. וסדר זה מיוחד לבניי כנ"ל.

ובאמת הדורות שנעשה להם הנסים הי קבוע בהם האמונה והיה שוה להם הטבע והנסים. לכן נהג הש"י עמהם בנסים כנ"ל, עכ"ל השפת אמת בפרשת בהר,

בשפת אמת (פרשת החודש תרמ"ז) כתב וז"ל הטבע אינו סדר מיוחד רק לעיני בשר שהם טבעיים. **אבל באמת עיקר סדר הוא דרך הנסים והנפלאות שהם מהקב"ה שאינו בדרך הטבע**. ומעשה בראשית שברא בו הטבע הוא פסיעה קטנה שיצא מן הסדר, עכ"ל השפת אמת,

ביאור הדבר, שהקב"ה ברא את הטבע להנהגת עולמו דבר יום ביומו, אך בזמנים מיוחדים, הקב"ה מראה לכל באי עולם את דרך הנסים,

שפירושו, דרך ההשגחה הפרטית, שהוא לפי השעה, ולפי המגיע, שעושה רק לישראל, ודרך הטבע נעשה לכל באי עולם, אך מתפקידו של

איש ישראל לידע כי **הנסים והטבעים הכל אחד**,

ואין הטבע מתנהג בעצמו, אלא בהנהגה של כל רגע כל מקום וכל שעה ע"י הקב"ה בעצמו, ואין נס גדול ונפלא כמו הטבע, רק לעיניים טבעיים נראה הטבע כטבע, והדורות שנעשה להם נסים היה שוה להם הטבע והנס, שיודעים כי הטבע מתנהג על ידו יתברך, שזה נקרא דרך הנסים, **וכמו שמבאר הרמב"ן בסוף פרשת בא**, שהניסים באו ללמדנו שהטבע מונהג על ידו ית', והדבר ברור כשמש לכל מעיין,

תירוץ לקושיית הב"י עפ"י ביאור המהרש"א המהר"ל והשפת אמת

היוצא לנו מזה, שאעפ"י שביום הראשון היה דולק הנר בדרך הטבע, הם ראו זאת כנס, גם ביום הראשון,

וגם לא יקשה, ממאמרם ז"ל, "הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף", ולכאורה נראה שאומר **הלל ביום הראשון** אע"פ שהיה בו בדרך הטבע שמן לדלוק, וה"ה בכלל כל האומר הלל בכל יום,

אין זה, מכיוון ובכל שאר הימים, יש לומר הלל על הנס, גם, כשאומרים ביום הראשון משום שנחשב להם כנס, הגם שהיה בדרך הטבע, הרי זה נכלל בשאר הימים,

גם לפירוש המהרש"א שמבאר, כי האומר הלל בכל יום, לא יתפרסם הנס כשאומרו על הטבע, וגם לפירוש המהר"ל שאומר, שהאומר הלל בכל יום, הרי הוא אומר בכך שהקב"ה מנהג עולמו בכל יום בדרך הנסים א"כ למה הצדיקים בצרה והרשעים בטובה כלשונו, אין כאן בית מיחוש, מכיוון שנכלל בשאר הימים שאומרו על הנס,

* * * * *

ביאור המילה נס ומשמעותו הנס המובדל מהטבע מקורו ופירושו

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה נ"ה פסקה א') ויהי אחר הדברים האלה והאלקים **נסה** את אברהם, **כתיב** (תהלים ס) "נתתה ליראיך נס להתנוסס מפני קושט סלה", נסיון אחר נסיון, וגידולין אחר גידולין, בשביל לנסותן בעולם, בשביל לגדלן בעולם **כנס הזה של ספינה**, ע"כ לשון המדרש,

אפשר לומר, דלפיכך במעשה הדלקת הנרות רצה הקב"ה שיהי' נחשב שעשו בני ישראל זה מעצמם. משום דבמעשה המנורה שעשה משה,

מצינו בדיוק ענין זה. שרצה הקב"ה שתתחיל המנורה בידי משרע"ה, ונסתיימה על ידו, **וכך כתב המהר"ל בספר גור אריה**, על הפסוקים בספר במדבר (פרק ח' פסוק ד'), וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרח מקשה הוא כמראה אשר הראה ידוד את משה כן עשה את המנורה, וברש"י כן עשה את המנורה - **מי שעשאה**, ומ"א ע"י הקב"ה **נעשית מאליה**,

ומקשה המהר"ל, ואם תאמר, והרי בפרשת תרומה (שמות כה, לא), ובסמוך גם כן (רש"י במדבר פרק ח' פסוק ד' ד"ה כן), פירש, שנעשה המנורה על ידי הקדוש ברוך הוא.

ואין לומר, שמתחלה הראה לו הקדוש ברוך הוא לעשות ולא היה יכול לעשות אף על גב שהראה לו, ועשאה הקדוש ברוך הוא, דאם כן למה צריך לכתוב שהראה לו הקדוש ברוך הוא, כיון דלא למד משה מעשה המנורה כמו שהראה לו, אם כן מאי נפקא מיניה במה שהראה לו, הא לא למד.

כתב המהר"ל ונראה לי, דודאי אי אפשר לומר שהיתה המנורה נעשית לגמרי מאליה, שהרי המנורה מצוה על ישראל לעשות, כדכתיב (שמות כה, ט) את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו. ועוד כתיב (שמות כה, לא) ועשית מנורת זהב, שתראה מזה, שהיתה המצוה על ישראל לעשות המנורה, ואין לומר כלל שיהיו ישראל חסרים מצוה אחת,

אלא כך הפירוש, כי השליך הככר לאור, והיתה נעשה המנורה באש כשהיה משה מכה בפטיש עליה, ונעשה הכל. ואם לא היה יודע משה רבינו צורת המנורה, איך יעשה, אבל ידע באיזה מקום הגביעים והכפתורים והפרחים, ושם היה מכה ונעשה מאליה,

וכך מוכח במדרש (במדבר רבה בהעלותך טו, יד), דאיתא שם, אמר לו הקדוש ברוך הוא השלך הככר לאור, והיתה נעשית מאליה, כפתוריה ופרחיה ממנו, היה מכה בפטיש והיא נעשית, עד כאן. מוכח בפירוש שהיה נעשה על ידי הכאתו כמו שאמרנו.

יסוד מוסד של המהר"ל בכל פעלי השם

וכך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו. **שהרי קריעת ים סוף**, שהקדוש ברוך הוא עשה, ואפילו הכי הוצרך משה לעשות פעל למטה,

פירוש, כדגל המונף על התורן הגבוהה ביותר בספינה, כדי שתראה מרחוק, וזהו הרמת הנס, להתנוסס שיראה למרחוק,

שורש וביאור המילה נס

בספר השרשים לרד"ק, שורש **נסס**, כתב, נתת ליריאך נס להתנוסס, פירוש להתרומם ולהתעלות, וכן הוילון (של האוניה) נקרא נס, לפי שמרימין אותו על התורן,

בשפת אמת (לך לך תרמ"ד ב') כתב, כי **נסה** הוא לשון **הרמה** כמו שאו נס, **בשפת אמת** (יתרו תרנ"ה א') כתב, **ונסהו** הוא לשון **הרמה** ועליה כמו שאו נס, **בשפת אמת** (סוכות תרמ"ו ח') כתב, **ושם נסהו**, לשון **הרמה**,

ובכך יש לפרש הפסוק במשלי

(פרק ל' י"ח) "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים וכו', **דרך אניה בלב ים**",

פירוש, מכיון והאניה בלב ים אינה נראית היכן היא נמצאת, לכן מרימים עליה נס בגובה התורן, כדי שתראה למרחקים,

וכך הוא לשון נס, מכיוון ואין הנהגתו של הקב"ה ניכרת לכל, שהוא המחיה הוא הזן והוא המנהיג את בריותיו, על כן בא הנס, שיראה למרחוק, מי הוא זה שמנהיג את העולם, וע"י כך יודעים שנפלאותיו ממנו ית'.

* * * * *

קושיית השפת אמת למה היה צריך להתחיל הנס בדרך הטבע

שפת אמת (חנוכה תרל"ד א'), הטי"ז כתב, שהיה הנס שנשאר פך, להיות שורה עליו הברכה כו'. וקשה כי נס אינו עפ"י הטבע בתורת ברכה, ורוב נסים הם בלי הכנה של הטבע כלל, (ר"ל דלמה היה צריך להתחיל הנס בהכנה של טבע),

רק יש לומר, שזה היה חיבה יתירה, להיות נזדמן להם שמן עפ"י הטבע, מצד הברכה ששורה על המעט, שיהי' נחשב שעשו בני ישראל זה מעצמם. **עכ"ל השפת אמת**,

ביאור בדבריו של השפת אמת

ובכך מבואר הסתירה בפסוקים שהבאנו לעיל, שכתוב אחד אומר, **ברוכים אתם** לידוד עשה שמים וארץ, שגם השמים וגם הארץ הם שלו, **וכתיב** והארץ נתן לבני אדם, **יש לפרש**, הכתוב ברוכים אתם לידוד, שכאשר אתם עושים ברכה לה', כמ"ש ברוכים אתם לידוד, אזי מה שעשה הקב"ה להיות שלו, נתן לבני אדם, בגלל הברכה שבירכו,

ובכך מבואר כי התירוץ של הגמרא, כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה, נמצא מפורש בפסוק.

* * * * *

ביאור נאה בכתוב מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה

כתיב (תהלים פרק קיח ה) "מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה",

כתיב (תהלים פרק סח ה) "שירו לאלהים זמרו שמו, סלו לרכב בערבות, **בי-ה שמו** ועלזו לפניו, **כתב רש"י**, **בי-ה שמו** - בשם י"ה שהוא לשון **יראה**, כדמתרגמינן **דחילא**, (תהלים קי"ח) "עזי וזמרת י-ה" **וכן**, (שמות יז) "כי יד על כס י-ה" בתרגום, **וכן**, (ישעיה כ"ו) "כי **בי-ה** ה", ארי בכך תתפרקון במימרא **דחילא** ה' ותקיף עלמא, אומר המשורר שבחו לפניו, **וגורו** מפניו, ועלזו וזהו דוגמת האמור במקום אחר (תהלים ב') "וגילו ברעדה" עכ"ל רש"י,

מבואר, כי השם **י-ה** הוא שם של **דין ופחד**, השם **הוי"ה** הוא שם של **רחמים**, (עיין באריכות מהרש"א ברכות דף כ"ח ע"ב ד"ה כנגד ח"י אזכרות כו')

וכך אפשר לפרש הכתוב, "מן המצר קראתי י-ה", שבשעה של מיצר, כלומר בשעה של דין ופחד, שאז אני נמצא מתחת השם **י-ה**,

תפלתי ובקשתי היא, "ענני במרחב י-ה", כלומר, הרחב את השם י-ה, לשם **י-ה-ו-ה**, שהוא שם של רחמים, ובכך תענה בקשתי, וזהו "מן המצר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה".

* * * * *

כדכתיב (שמות יד, טז) ואתה הרם ידך ובקעהו, שהשם יתברך גומר על ידי אדם, ודבר זה ברור. ולפיכך היה צריך משה לדעת כל מעשה המנורה, והיה פועל כפי מה שהיה יכול,

והקדוש ברוך הוא גומר על ידו, **עכ"ל בגור אריה**,

לפי"ז מובן למה היה תחילת הנס בטבע,

שיהי' נחשב שעשו בני ישראל זה מעצמם, כמו במעשה המנורה, וכמו שכתב המהר"ל, וכך

הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו.

* * * * *

שני כתובים בהלל סותרים זה את זה ותירוץ הגמרא נמצא מפורש בכתוב

כתיב (תהלים קט"ו ט"ו) ברוכים אתם לידוד עשה שמים וארץ, את ביאור הכתוב **עשה שמים וארץ**, מצינו ברש"י על הפסוק (בראשית י"ד י"ט) ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ, **ופירש רש"י** (בראשית י"ד י"ט) קונה שמים וארץ - כמו עושה שמים וארץ, ע"י עשייתו קנאן להיות שלו, ע"כ,

מבואר, דעושה שמים וארץ פירושו שעשאן להיות שלו, גם **השמים וגם הארץ**, ואיך כתב מיד בהמשך (תהלים קט"ו ט"ז) **השמים שמים** לידוד, **והארץ נתן לבני אדם**, וכתוב זה סותר לכאורה את הכתוב עושה שמים וארץ, שגם השמים וגם הארץ קנאן להיות שלו, כפירוש רש"י, וביאור הכתובים כדלהלן,

איתא בגמרא (ברכות ל"ה ע"א) ר' לוי רמי, **כתיב** (תהלים כ"ד א') לה' הארץ ומלואה **וכתיב** (תהלים קט"ז ט"ו) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, לא קשיא כאן קודם ברכה, כאן לאחר ברכה,

פירוש, שקודם שעושה האדם ברכה על מה שאוכל, אין הקב"ה נותן לו את הארץ, ורק לאחר שמברך, הקב"ה נותן את הארץ לבני אדם,

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל

"מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777 נייד 0527-616166

דוא"ל y0527616166@gmail.com